

Recenze
Švarcová, I. Základy pedagogiky.
Praha: Vydavatelství VŠCHT 2005, s. 290. ISBN 80-7080-573-0

Tak, jak je známo z dříve vydaných publikací autorky, i předložený text zachovává vědeckou serióznost, ale přitom je psán čtivě, svižně a - nejen odborné veřejnosti - srozumitelně. Textů, které tvoří skutečné přemostění mezi pedagogickou teorií a výchovnou praxí, není na současném knižním trhu příliš. Objevují se texty velmi odborné, analyzující pedagogickou teorii v její mnohostrannosti, na druhé straně existují texty spíše metodického charakteru. Propojení obou rovin bývá spíše výjimkou. Předložená publikace dokáže přitažlivě a zajímavě, s výzvou k dalším hlubším úvahám, reflektovat nejnovější pedagogické a psychologické teorie, ale i školskou a výchovnou praxi.

Stále rostoucí význam komplexu věd o výchově souvisí především se zvyšující se pozorností na tzv. terciární sféru, která bude stále více udávat tón ve vytváření životního stylu a v péči o člověka. Jinými slovy: na určitém stupni industrializace je nutné přejít od kvantitativních ukazatelů k péči o kvalitu lidského života, protože právě na ní bude závislý celý další společenský pohyb. V posledních desetiletích vzniká i v oblasti „rozvoje služeb“ řada nových zaměstnání, která získávají status vysoce specializovaných činností. Zahrnuje nejen řadu ekonomických aktivit, ale i zdravotní péči, sociální záležitosti, mnohé kulturní aktivity, vzdělávání a výchovu, zasahuje i tvorbu náplně volného času jedince. Protože sektor služeb charakterizuje osobní kontakt pracovníka s lidmi a působení „tváří v tvář“, jakož i nutnost ovládnout techniky předávání informací a šíření znalostí, je pro jeho rozvoj nutné vytvářet a zkvalitňovat systém vzdělávání jeho pracovníků. A právě při tomto vzdělávání se výrazně uplatňují i vědy o člověku, včetně pedagogiky.

Posuzovaná práce je rozčleněna do tří základních kapitol, které na sebe logicky navazují. Mají promyšlenou koncepci, obsahují kromě teoretických poznatků i různé druhy úkolů pro samostatnou práci a pro samostudium. Každý oddíl publikace podává shrnutí, kontrolní otázky a mnohé praktické příklady. Teoretické zvládnutí obsahu tematiky, vlastní zkušenosti autorky z praxe současných škol i orientovanost v pedagogickém výzkumu se odrazily pozitivně v celkové stylizaci myšlenek a v promyšlené struktuře práce. V závěru textu je uveden bohatý soubor použité a doporučené odborné literatury (naší i zahraniční) spolu s rejstříkem. Součástí publikace je i elektronické zpracování textu v podobě CD-ROM.

První kapitola je přehledným nástinem vědního oboru pedagogika. Jsou zde analyzovány vybrané historické aspekty, současné problémy i její perspektivy. Poukázáno je na širší teoretické kontexty, především na vztah s psychologíí, sociologíí, filozofií, ekonomikou i na souvislosti s komplexem biologických věd. Důraz je v této kapitole kladen na prezentaci základních pedagogických disciplín a na funkce pedagogiky jako významného vědního oboru. Vymezeny jsou přehledně i funkce pedagogiky a její význam pro současnost. Důležitou součástí první kapitoly je rovněž tematika integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a přehledná informace o specifikách současného školského systému v ČR.

Druhá kapitola se týká vybraných didaktických okruhů. Jde o tematiku velmi rozsáhlou, autorce se však podařilo seriózně vymezit a charakterizovat ty nejpodstatnější. Analyzuje

promyšleně základní didaktické kategorie – cíle vzdělávání, obsah vyučování, organizační formy a metody výuky, sociální a školní podmínky vyučování i aktuální otázky hodnocení.

Předložený učební text uzavírá třetí kapitola, zabývající se problematikou sociální pedagogiky. Pozornost je věnována především sociálním vztahům v procesu vzdělávání, specifickým problémům dětí a mládeže v ohrožení a některým otázkám mravního vývoje člověka. Text nahlíží na sledovanou tematiku v širších pedagogicko-psychologicko-sociologických souvislostech. I v této kapitole se promítá teoretická fundovanost a praktické zkušenosti autorky.

I. Švarcová předkládá čtenářům ucelenou monografii, v níž se snaží udržet vyvážený přístup k rozboru vybraných teoretických okruhů výchovy a vzdělávání. Je určena jako vysokoškolská učebnice zejména pro studenty oboru pedagogika, adepty učitelství i začínající učitele. A právě z tohoto kontextu vychází celkový obsah publikace i jeho didaktické zpracování.

V Praze 10.1. 2007

.....
Doc. PhDr. Alena Vališová, CSc.
Filozofická fakulta UK
Katedra pedagogiky
Celetná 20, Praha 1
E-mail: alena.valisova@atlas.cz